

**ПЕРЕГЛЯД ПОСТАНОВ СУДІВ У СПРАВАХ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ ОБСТАВИНАМИ: МОЖЛИВІСТЬ
ЗДІЙСНЕННЯ ЗА ВІДСУТНОСТІ ПРОЦЕДУРИ**

Ердеvdій Андрій Андрійович,
магістр права

Актуальність проблеми. Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), як відомо, не містить норм про перегляд постанов судів у справах про адміністративні правопорушення за нововиявленими обставинами. Втім, слід згадати, що в практиці ЄСПЛ обвинувачення особи у вчиненні адміністративного правопорушення прирівнюється до «кримінального обвинувачення». Суворість деяких санкцій норм КУпАП (наприклад, про штрафи у значному розмірі, громадські та виправні роботи, адміністративний арешт) є близькою до ступеня суворості кримінальних покарань. Тож постає питання, чи можливим є перегляд постанов, винесених за правилами КУпАП, за нововиявленими обставинами, в умовах, коли в КУпАП немає жодної норми, яка б регламентувала такий перегляд.

Метою дослідження є визначити, чи можливим є перегляд постанов судів у справах про адміністративні правопорушення за нововиявленими обставинами за відсутності в КУпАП процедури такого перегляду.

Під час пошуку в Єдиному державному реєстрі судових рішень постанов у справах про адміністративні правопорушення за ключовим словом «нововиявленими» реєстр знаходить більше тисячі судових рішень, що свідчить про значну кількість звернень з вимогами про перегляд винесених постанов. Далі було проаналізовано резолютивні частини 50 випадково відібраних постанов різних судів України, знайдених за цим ключовим словом. Статистичне опрацювання отриманих даних дало такі результати:

- 24 постановами – повернуто заяву через те, що КУпАП не містить процедури перегляду постанов за нововиявленими обставинами;
- 6 постановами – в прийнятті заяви (у відкритті провадження) відмовлено з тих же підстав;
- 3 постановами – залишено заяву без розгляду з тих же підстав;
- 4 постановами – відмовлено в задоволенні заяви (залишено заяву без задоволення) з тих же підстав;

– 1 постановою – залишено заяву без розгляду через те, що раніше вже було подано заяву з тих же підстав і у відкритті провадження за нею було відмовлено;

– 3 постановами – залишено заяву без руху через недоліки заяви;

– 1 постановою – відмовлено у відкритті провадження через те, що в заяві не наведено обставин, які заявник вважав нововиявленими;

– 1 постановою – відмовлено у відкритті провадження через те, що обставини, на які посилався заявник, не є нововиявленими;

– 4 постановами – було відкрито провадження з перегляду постанов за нововиявленими обставинами;

– 1 постановою – заяву було повернуто на вимогу самого заявника;

– 1 постановою – заяву повернуто, оскільки постанова, яку необхідно переглянути, не набрала законної сили;

– 1 постановою – закрито провадження у зв'язку з відмовою від заяви.

Узагальнюючи отримані статистичні відомості, слід дійти висновку, що в 76 % досліджених випадків суди дійшли висновку про відсутність самої можливості перегляду постанов судів у справах про адміністративні правопорушення за нововиявленими обставинами. В деяких із цих постанов можна знайти посилання на ухвалу Верховного Суду від 15 жовтня 2019 року у справі № 51-4998ска19.

В зазначеній вище ухвалі містяться такі висновки: «нормами КУпАП не передбачена ні можливість касаційного оскарження постанови апеляційного суду у справі про адміністративне правопорушення, а ні можливість перегляду такої постанови Верховним Судом за нововиявленими обставинами. Так само нормами КПК не передбачено можливості перегляду за нововиявленими обставинами судових рішень у справах про адміністративні правопорушення. Більше того, за змістом ст. 463 КПК навіть у межах кримінальних проваджень заява про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами подається до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку, а не до суду вищої інстанції. Посилання заявника на рішення Європейського суду з прав людини у справі «Швидка проти України» є недоречним, оскільки ця справа стосувалася порушення права заявниці на апеляційне оскарження постанови суду у справі про адміністративне правопорушення, гарантованого ст. 2 Протоколу № 7 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Однак ні в указаній статті, ні в указаній справі не йдеться про можливість оскарження постанов про накладення адміністративного стягнення до суду касаційної інстанції за нововиявленими обставинами» [1].

Отже, у згаданій справі Верховний Суд відмовив у відкритті провадження, перш за все і головним чином, через те, що заява надійшла до суду касаційної інстанції, а не до суду тієї інстанції, який першим допустив помилку. При цьому Верховний Суд не зробив категоричного висновку щодо неможливості такого перегляду взагалі, якщо не брати до уваги той факт, що заява була помилково подана до суду касаційної інстанції.

Зі змісту проаналізованих вище постанов вбачається, що заявники наполягали на необхідності застосування аналогії закону і посилалися на положення КПК України, які унормовують розгляд подібних заяв. Відхилиючи доводи про аналогію, суди, серед іншого, посилалися на норму ч. 2 ст. 7 КУпАП, яка визначає, що провадження в справах про адміністративні правопорушення здійснюється на основі суворого додержання законності [2]. Водночас встановлено, що у справах про адміністративні правопорушення судами широко застосовується аналогія в питаннях розгляду заяв про відвід: так, в 10 з 10 випадково відібраних постанов, суди, констатуючи відсутність в КУпАП норм про відвід, застосовували за аналогією відповідні положення КПК України і розглядали відводи по суті. Отже, наявність у КУпАП статті 7, яка визначає зміст принципу законності, ще не означає заборони застосування норм КПК України за аналогією до справ про адміністративні правопорушення; більше того – така аналогія застосовується на практиці. Водночас, застосування аналогії теж має певні межі: так, вочевидь неможливо застосовувати у справах про адміністративні правопорушення за аналогією норми КПК України про запобіжні заходи, слідчі (розшукові) дії і негласні слідчі (розшукові) дії, арешт майна, адже таке широке застосування аналогії призвело б до грубого порушення прав людини. Але ж перегляд постанови за нововиявленими обставинами навряд чи може порушити права людини, навпаки – він спрямований на захист цих прав у разі судової помилки. Тож наразі немає переконливих доводів про абсолютну неможливість перегляду постанов судів у справах про адміністративні правопорушення за нововиявленими обставинами, а та обставина, що такої процедури немає в КУпАП, як вже було виявлено (на прикладі відводів), – не свідчить про абсолютну неможливість такого перегляду.

У відповідності до ч. 1 ст. 7 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом [3]. Отже, принцип справедливості судочинства є основоположним для всіх його видів, і розгляд справ про адміністративне правопорушення не є винятком. З цього можна дійти висновку, що у разі якщо відкриваються раніше невідомі факти, які

свідчать про помилковість висновку щодо вини особи у вчиненні адміністративного правопорушення, то така помилка має бути виправлена; в протилежному випадку судовий розгляд не відповідатиме принципу справедливості, адже особа, яка виявила цю раніше невідому їй і суду обставину, не матиме змогу поновити свої права лише через відсутність в КУпАП ефективного засобу юридичного захисту.

Верховний Суд в пунктах 8-9 постанови від 16 лютого 2021 року у справі № 263/10894/2020 зазначив, що «у нормах КУпАП чітко не деталізовано обов'язки осіб, які беруть участь у розгляді справ про адміністративні правопорушення. Разом із тим, відповідно до усталеної судової практики, яка ґрунтується на системному аналізі міжнародних актів з урахуванням рішень Конституційного Суду України, суди в певних випадках вправі застосовувати принцип аналогії закону. У цьому випадку найбільш близьким до адміністративно-деліктної галузі права є кримінальне процесуальне законодавство» [4]. Отже, можливість застосування приписів КПК України на підставі аналогії закону до процедури провадження у справах про адміністративні правопорушення – визнана і підтверджена Верховним Судом, висновки якого є обов'язковими для врахування судами нижчих інстанцій.

Важливими з точки зору підтвердження самої можливості звернення до суду із заявою про перегляд постанови, винесеної за правилами КУпАП, за нововиявленими обставинами, є висновки, наведені, зокрема, в постанові Житомирського апеляційного суду від 08 червня 2023 року у справі № 279/1106/22. За обставинами цієї справи, суд першої інстанції відмовив у прийнятті заяви про перегляд постанови за нововиявленими обставинами. Проте апеляційний суд дійшов протилежних висновків. Він зазначив, що «оскільки Кодексом про адміністративні правопорушення взагалі не передбачений перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами, не передбачена процесуальна можливість ухвалити судові рішення про відмову у відкритті провадження за заявою про перегляд за нововиявленими обставинами, в разі коли заява подається про перегляд судового рішення про притягнення особи до відповідальності. При подачі такої заяви, суд може або повернути заяву, якщо вона не відповідає вимогам ст. 362 КПК або задовольнити її чи відмовити в задоволенні заяви про перегляд за нововиявленими обставинами» [5]. Така позиція не є поодинокую, в якості прикладу можна навести також постанову Київського апеляційного суду від 24 травня 2021 року у справі № 753/1807/21, в якій викладені аналогічні висновки [6].

Таким чином, перегляд постанов судів у справах про адміністративні правопорушення за нововиявленими обставинами – є

можливим навіть в нинішніх умовах, коли процедура цього перегляду і сама його можливість не визначені в КУпАП. Для цього є доцільним застосовувати положення глави 34 КПК України за аналогією закону, враховуючи при цьому ключові відмінності між кримінальним процесом і провадженням у справах про адміністративні правопорушення.

Висновок. Визначено, що навіть за відсутності в КУпАП процедури перегляду постанов судів у справах про адміністративні правопорушення за нововиявленими обставинами, такий перегляд є можливим із застосуванням положень глави 34 КПК України на підставі аналогії закону.

Література:

1. Ухвала Верховного Суду від 15 жовтня 2019 року у справі № 51-4998ска19 про відмову у відкритті провадження за заявою про перегляд за нововиявленими обставинами постанови. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84975910>.

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text>.

3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n17>.

4. Постанова Верховного Суду від 16 лютого 2021 року у справі № 263/10894/2020 про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 185-3 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94974180>.

5. Постанова Житомирського апеляційного суду від 08 червня 2023 року у справі № 279/1106/22 про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 130 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111425394>.

6. Постанова Київського апеляційного суду від 24 травня 2021 року у справі № 753/1807/21 про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 130 КУпАП. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97196885>.